

Резолюція РБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» та суміжні резолюції.

Важливим документом посилення залучення жінок є Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека». Резолюція РБ 1325 була прийнята 2000 р.

Резолюція Ради Безпеки ООН – документ, який приймається з важливих питань забезпечення безпеки. Резолюції Ради Безпеки є офіційним відображенням думки або волі органів ООН.

Чому виникла необхідність приймати резолюцію Ради Безпеки 1325? Тому що важливо було перевести у сферу політики та практичних дій розуміння того, що жінки непропорційно страждають від військових конфліктів та їх наслідків і водночас непропорційно недопредставлені в процесах прийняття рішень і проведення мирних перемовин.

Факт її прийняття органом ООН, який є, відповідно до статті 24 Статуту ООН, відповідальним за підтримку міжнародного миру та безпеки, показує урядам країн, що Рада Безпеки ООН вважає за необхідне залучати досвід жінок при вирішенні конфліктів, відновленні миру, захисті жінок від гендерно зумовленого насильства під час конфліктів. Резолюція була прийнята, оскільки важливо було сформулювати позицію світового співтовариства з приводу того, що у світі в останні десятиріччя відбувається дуже багато конфліктів і війн, від яких потерпають жінки, особливо, серед мирного населення. В складних ситуаціях, які виникають у час воєнного конфлікту жінки та діти мають особливі потреби, на які здебільшого ніхто не зважає. В Резолюції Рада Безпеки надає рекомендації, як державам, так і міжнародним організаціям, щодо залучення жінок до вирішення військових конфліктів, а саме:

- закликає держави забезпечувати більшу участь жінок на всіх рівнях прийняття рішень в межах національних, регіональних і міжнародних інститутів і механізмів запобігання, регулювання і вирішення конфліктів, наполегливо закликає держави-члени розширювати свою добровільну фінансову, технічну і матеріальну підтримку зусиль з підготовки персоналу з урахуванням гендерних аспектів, пропонує державам-членам включати надані рекомендації у національні програми підготовки військового і цивільного поліцейського персоналу, цивільному персоналу з проведення заходів щодо підтримки миру;

- закликає Генерального секретаря активізувати участь жінок на директивних рівнях у врегулюванні конфліктів і мирних процесах та призначити більше жінок на посади спеціальних представників та посланців у миротворчих місіях, польових операціях ООН, особливо серед військових спостерігачів, цивільного, поліцейського персоналу, співробітників з прав людини і гуманітарного персоналу; включення гендерного компонента в операції з підтримання миру, там де це доречно, включаючи зусилля, що вживаються відповідними фондами і програмами; дати державам-членам керівні вказівки щодо підготовки та надати їм матеріали, які стосуються

захисту, прав і особливих потреб жінок, а також значення залучення жінок до всіх заходів з підтримки миру і миробудівництва;

– закликає всі сторони при погодженні і здійсненні мирних угод застосовувати підхід, заснований на врахуванні гендерних аспектів, зокрема:

а) особливих потреб жінок і дівчаток в ході репатріації і переселення, а також в тому, що стосується реабілітації, реінтеграції та постконфліктного відновлення;

б) підтримувати заходи, спрямовані на підтримку місцевих мирних ініціатив, запропонованих жінками, і місцевих процесів врегулювання конфліктів і залучення жінок до діяльності усіх механізмів здійснення мирних переговорів;

в) заходів, що забезпечують захист і повагу прав людини жінок і дівчаток, особливо в тому, що стосується конституції, виборчої системи і діяльності поліції і судових органів.

РБ ООН також закликає всі сторони в збройних конфліктах повною мірою дотримуватися міжнародно-правових норм, які застосовуються до прав і захисту жінок і дівчаток, особливо як цивільних осіб.

Важливими є рекомендації РБ ООН щодо відповідальності всіх держав за припинення беззаконня і здійснення судового переслідування осіб, винних у геноциді, злочинах проти людства і військових злочинах, включно із злочинами, що стосуються сексуального та інших форм насильства по відношенню до жінок і дівчаток, і у зв'язку з цим підкреслює необхідність забезпечення того, щоб, коли це можливо, на ці злочини не поширювалася дія положення про амністію.

Ситуація, яка була до прийняття резолюції, поки не змінилася кардинально на глобальному рівні. За даними Глобального дослідження щодо впровадження Резолюції 1325 «Попередження конфліктів, перехідне правосуддя, забезпечення миру», протягом 1990-2010 років у світі було підписано 585 мирних договорів, і лише в 92 з них були згадані жінки. В 17-ти прямо згадано сексуальне насильство. В 16 включені положення про права жінок. В 13-ти передбачено посилення жінок як умова реалізації договору. В 9-ти пропонувалися квоти або резервування місць для жінок в органах виконавчої та законодавчої влади. У 8-ми – згадана необхідність посилення жіночих організацій та інфраструктури, яка служить жіночим потребам. В 7-ми договорах згадувалися специфічні механізми, завдяки яким можна зменшити рівень насильства щодо жінок, а також включення жінок і дівчат в процес демобілізації, роззброєння та реінтеграції. В 5-ти договорах – необхідність участі жінок в діяльності поліції та реформування поліції з орієнтацією на потреби жінок. В 4-х – необхідність участі жінок у системах правосуддя. Таким чином, лобювання участі жінок на всіх етапах ведення мирних перемовин, попередження та розв'язання конфліктів та участь залишаються актуальними і після 15 років прийняття Резолюції 1325.

Резолюція не потребує ратифікації, бо не є документом зобов'язального характеру, але передбачає, що держави-члени ООН мають розробити національні плани дій на виконання цієї резолюції. Станом на грудень 2017

року 74 країн-членів ООН мали національні плани дій щодо впровадження в життя Резолюції 1325.

Резолюція РБ ООН 1325 пов'язана з декількома іншими резолюціями, що стосуються теми жінок, миру і безпеки, які були прийняті після 2000 року та отримали назву «сестринські» резолюції. Це, зокрема:

Резолюція РБ 1820 (2008), яка засуджує сексуальне насильство як знаряддя війни і оголошує звалтування та інші форми сексуального насильства військовими злочинами. Вона наголошує на посиленні попередження гендерно зумовленого насильства, превенції випадків насильства, які скоюють представники сил з підтримання миру (військовими), та зобов'язує Генерального Секретаря ООН презентувати щорічні звіти щодо імплементації Резолюції 1325.

Резолюція 1888 (2009), яка приписує місіям з підтримання миру робити все для запобігання і реагування на сексуальне насильство і привела до створення посади Спеціального представника з питань сексуального насильства в умовах збройного конфлікту та створення експертної групи, яка працювала над зменшенням гендерно зумовленого насильства. Щорічні звіти визнані обов'язковими.

Резолюція 1889 (2009) щодо розширення участі жінок в мирних процесах і вимоги до Генерального Секретаря розробити Стратегію щодо імплементації положень резолюції РБ ООН 1325 та глобальні індикатори для відстеження ходу здійснення 1325. Вона також передбачає заснування посад Радниці із захисту жінок, які будуть у складі миротворчих місій.

Резолюція 1960 (2010) спрямована на припинення безкарності за сексуальне насильство в збройних конфліктах, закликавши Генерального секретаря «назвати й присоромити» збройні групи, які чинять сексуальне насильство і санкції для стримування конфліктів, пов'язаних із сексуальним насильством.

Резолюція 2106 (2013) прийнята для боротьби з безкарністю щодо проблеми сексуального насильства у збройних конфліктах і реалізації попередніх резолюцій. Вона також визнає, що сексуальне насильство в конфлікті також може впливати на чоловіків і хлопчиків, а також на всю громаду у вигляді травми, якої сексуальне насильство може завдати. В ній ще раз наголошувалось на необхідності швидкого реагування на випадки сексуального насильства в умовах збройних конфліктів, говорилося про створення спеціальних фондів та реабілітаційних програм для постраждалих від насильства. Підкреслювалась спеціальна роль гендерних радників, міжнародних та громадських організацій в реабілітації та превенції.

Резолюція 2122 (2013) підтверджує прихильність Ради Безпеки до боротьби з сексуальним насильством в умовах збройного конфлікту і повного здійснення Резолюції 1325 і інших резолюцій щодо жінок, миру і безпеки. Вона наголошує на важливості проведення регулярних консультацій із жіночими організаціями, спеціальної фінансової підтримки жіночих ініціатив, активній та рівній участі жінок у процесах виборів. Вона також

зобов'язала Генерального Секретаря ООН представити Глобальне дослідження щодо впливу Резолюції 1325 в 2015 році.

Відзначаючи 15-ту річницю Резолюції 1325 Рада Безпеки ООН прийняла нову Резолюцію 2242. Вона присвячена питанням відповідальності та участі чоловіків і хлопців в залученні жінок до вирішення питань встановлення миру та безпеки, партнерства з жіночими організаціями. Резолюція 2242 (2015) звернулася до ролі жінок у боротьбі з насильницьким екстремізмом і тероризмом, вдосконалення власних методів роботи Ради Безпеки по відношенню до жінок, миру і безпеки, а також узагальнила гендерні рекомендації, зроблені на високому рівні незалежною Групою з операцій на користь миру і глобального дослідження.